

УДК 021.6:[026:63]:025.5](477.54) «364»

**ПРО КООРДИНАЦІЮ ІНФОРМАЦІЙНО-РЕСУРСНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО
ОБ'ЄДНАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ БІБЛІОТЕК м. ХАРКОВА
ТА ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ**

Ніколаєнко Наталія Миколаївна,
канд.наук із соц. комунікацій, доцентка,
директорка Наукової бібліотеки ДБТУ
Україна, Харків
ORCID: 0000-0003-1700-6540

Анотація: В доповіді розглянуто роботу територіального об'єднання сільськогосподарських бібліотек м. Харкова та Харківської області під час війни

Ключові слова: територіальне об'єднання бібліотек, інформаційна діяльність бібліотек, інформаційно-ресурсне обслуговування.

Annotation: : The report examines the work of the territorial association of agricultural libraries of the city of Kharkiv and the Kharkiv region during the war

Keywords: territorial association of libraries, information activity of libraries, information and resource service.

Харківське територіальне об'єднання сільськогосподарських бібліотек (ТО) створено з бібліотек за регіональною ознакою, що функціонують як самостійні структурні підрозділи науково-дослідних установ (інститутів) та закладів аграрної освіти різних рівнів акредитації, з метою розвитку аграрної науки, вітчизняного агропромислового комплексу (АПК), галузі ветеринарної медицини для гідного представлення та інтегрованості у світовий науковий і освітній простір. 24 лютого 2022 року: діяльність територіального об'єднання сільськогосподарських бібліотек м. Харкова та Харківської області розділилось на «до» та «після». «До» – це злагоджена робота у колективах 15-ти бібліотек різних систем і відомств, спільне планування, організація використання ресурсів, об'єднання зусиль у задоволенні читацьких потреб. «Після» – налагодження діяльності в умовах частих повітряних тривог, змін у кадровому

складі через виїзд співробітників у безпечні міста, зруйновані приміщення книгозбірень. Одночасно на роботу територіального об'єднання сільськогосподарських бібліотек м. Харкова та Харківської області вплинуло об'єднання 4-х ЗВО м. Харкова, яке розпочалось напередодні війни і викликало певні зміни у складі ТО. До кінця 2021 року учасниками об'єднання були 4 бібліотеки закладів вищої освіти системи Міністерства освіти і науки III–IV рівня акредитації, 4 бібліотеки - I–II рівня акредитації, 5 бібліотек науково-дослідних інститутів та 2 бібліотеки дослідних станцій Національної академії аграрних наук України, де функції головної бібліотеки виконувала – ФБ ХНАУ ім. В. В. Докучаєва

З 2022 року 4 бібліотеки закладів вищої освіти III–IV рівень акредитації після об'єднання створили одну бібліотеку – Наукову бібліотеку Державного біотехнологічного університету (далі НБ ДБТУ), яка відповідно до листа ННСГБ НААН № 30 від 14 січня 2022 року виконує обов'язки Головної бібліотеки територіального об'єднання сільськогосподарських бібліотек м. Харкова та Харківської області. НБ ДБТУ створена у червні 2021р. шляхом об'єднання інформаційних ресурсів бібліотек Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка, Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва, Харківської державної зооветеринарної академії та Харківського державного університету харчування та торгівлі.

Таким чином сьогодні до складу ТО входять: НБ ДБТУ, бібліотеки науково-дослідних інститутів та дослідних станцій: Національної академії аграрних наук України: ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського» НААН; ННЦ «Інститут експериментальної та клінічної ветеринарної медицини»; Інститут овочівництва і баштанництва НААН; Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН; Інститут тваринництва НААН України, державне підприємство «Дослідне господарство "Красноградське"»

державної установи Інституту зернових культур НААН»; Державна дослідна станція птахівництва НААН; бібліотеки ВСП Вовчанського фахового коледжу, ВСП Красноградського аграрно-технічного фахового коледжу ім. Ф. Я. Тимошенка; ВСП Липковатівського фахового коледжу, ВСП Харківського фахового коледжу харчової промисловості;

Мета об'єднання - забезпечення ефективного бібліотечно-інформаційного обслуговування фахівців АПК регіону, узагальнення інформаційного потенціалу бібліотек регіону на допомогу навчально-виховному, науково-педагогічному процесу, розвитку аграрної науки, освіти, виробництва.

Пріоритетними напрями діяльності об'єднання є створення єдиної мережі сільськогосподарських бібліотек регіону та забезпечення стратегії розвитку бібліотек ТО в нових умовах розвитку суспільства, співробітництво та обмін досвідом інноваційної діяльності між бібліотеками-учасницями ТО та бібліотеками інших систем і відомств; удосконалення системи безперервної професійної освіти та компетентності бібліотечних працівників; вивчення, узагальнення та впровадження інноваційних напрямів роботи.

Постійним дорадчим консультативним органом, який опікується функціонуванням бібліотечно-інформаційної системи, організовує й координує її діяльність є Координаційна міжвідомча інформаційно-бібліотечна Рада ТО сільськогосподарських бібліотек Харківської області. Протягом 2022-2024 рр. узгоджено план спільних дій та затверджено Положення про територіальне об'єднання сільськогосподарських бібліотек м. Харкова і Харківської області, яке визначає завдання та функції ТО, структуру, організацію роботи, основні функції Координаційної ради ТО, права та відповідальність всіх учасників ТО ..

Щорічно проводиться науково-методичний семінар «Спільнодія – ключ до змін», тематика яких є актуальною для всіх учасників ТО. Так, у 2023 році наголошувалось, що ключі до змін є у діях кожного, але нині доцільніше вирішувати нагальні проблеми спільними зусиллями і саме тому ТО

сільськогосподарських бібліотек м. Харкова та Харківської області є майданчиком для нашої спільної дії, де розглядались питання обслуговування читачів під час воєнного стану, надано зручні і зрозумілі інструменти сайту НБ для реєстрації та пошуку необхідної інформації, особливо галузевої. У 2024 році увага акцентувалась на необхідності поглиблення інформаційно-комунікаційної взаємодії. Учасники зустрічі обговорили питання створення репозитарія в НДІ, можливості використання платформ з відкритим кодом, структурування репозитарію для збереження наукового доробку вчених та використання інтернет-систем для перевірки наукових робіт на ознаки плагіату.

Також двічі на рік здійснюється онлайн консультування з питань підготовки звітно-планової документації та за основними показниками діяльності щорічно складається науково-аналітичний аналіз діяльності с.-г. бібліотек Харківського ТО до ННСГБ НААН

Зоною комфортного інформаційного середовища для ефективного задоволення інформаційних потреб користувачів ТО визнано сайт НБ ДБТУ, який кумулює всю необхідну інформацію для потреб користувачів ТО: від спільного використання ресурсів – до посилань на архіви фахових видань закладів-учасників ТО (<https://library.btu.kharkov.ua/pro-nas/terytorialne-obiednannia-silskohospodarskykh-bibliotek-m-kharkova-ta.html>)

В умовах війни бібліотеки-учасниці ТО продовжують також і видавничу діяльність. Ватро відмітити серію біобібліографічних покажчиків "Праці вчених" ДБТУ (НБ ДБТУ) та видання «Загальні вимоги до змісту та оформлення наукової, навчальної та навчально-методичної літератури», в НБ ННЦ ІГА у 2023 р. створено нове видання – реферативний збірник «Науковий часопис Національного наукового центру “Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського», ІР НААН видає бібліографічні покажчики «Перелік наукових публікацій Інституту за рік». Унікальним є онлайн-видання бібліографічного покажчика «Покажчик наукових робіт ДБТУ»

<http://athra.btu.kharkiv.ua/digest/cow> , який відображає науково дослідну та освітню діяльність науково-педагогічних працівників ДБТУ у різні роки, містить бібліографічний опис наукових, навчальних та науково-методичних видань, а також статті, опубліковані у збірниках наукових праць, тези доповідей конференцій, періодичні видання та інші документи, що відображають питання вивчення, дослідження та створення нових знань вченими університету. В межах кожного року показчик має інтерактивну структуру із зазначенням кількості документів, які відображені у розділах: Монографії, Підручники, Навчальні посібники, Публікації, що індексуються міжнародних наукометричних баз даних (Scopus, Web of Science), Публікації в зарубіжних виданнях, Публікації в українських виданнях, Охоронні документи тощо.

В рамках взаємодії з ННСГБ НААН учасники ТО брали участь у наукових конференціях з підготовкою тез доповідей. Так, 18-19 квітня 2024 р. директорка НБ ДБТУ **Ніколаєнко Н. М.** взяла участь у V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра» з доповіддю «Бібліотека в системі інформаційного забезпечення освітніх та наукових комунікацій університету під час війни». 23 травня 2024 р. відбулась 19 Всеукраїнська конференція молодих учених та спеціалістів «Історія освіти, науки і техніки в Україні», присвячена вшануванню пам'яті видатних учених в галузі аграрних наук: Федора Трохимовича Моргуна (1924–2008) (100 років від дня народження) та Олексія Никаноровича Соколовського (1884–1959) (140 років від дня народження) на виконання постанови Верховної Ради України від 21 грудня 2023 року № 3536-IX «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2024–2025 роках». Завідувачка сектором НБ ДБТУ **Кандаурова О. Д.** взяла участь з доповіддю «Наукова спадщина академіка О. Н. Соколовського у книжковому фонді Наукової бібліотеки Державного біотехнологічного університету (прижиттєві видання вченого-

грунтознавця). Представники інституту рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН Єгоров Д. К., Єгорова Н. Ю., **Ожерельєва В. М.**, Бордун М. Д взяли участь з доповіддю «Основні підходи впровадження селекційнонасінницьких інновацій на регіональному рівні» Всеукраїнської науково-практичної конференції «Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра», що проходила у вересні 2023р. та інші.

Щороку бібліотекарі ТО приймають участь у заходах з підвищення кваліфікації бібліотек мережі науково-дослідних установ НААН та аграрних вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації Міністерства освіти і науки України, які проводить Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН на базі Національного університету біоресурсів і природокористування України ННІ неперервної освіти та туризму. Протягом 2022-2024рр.– 15 працівників бібліотек ТО отримали свідоцтво державної реєстрації про підвищення кваліфікації.

Для вивчення наукової спадщини науковців – аграріїв ефективно використовуються на міжвідомчому рівні послуги МБА та ЕДД. Найбільш активні у міжбібліотечній взаємодії – НБ Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», НБ Національного наукового центру «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН, НБ Державного біотехнологічного університету.

Навіть в умовах воєнного стану, коли майбутнє складно спрогнозувати, бібліотеки ТО адаптують і координують плани розвитку, завдяки чому покращують інформаційно-ресурсне обслуговування користувачів уже сьогодні. Спільні ініціативи для подолання викликів часу є одним з ключових аспектів успішного розвитку кожної із бібліотек територіального об'єднання. Тож партнерство і взаємодія у задоволенні інформаційно-ресурсних потреб

користувачів сприяє реалізації інтересів усіх учасників об'єднання та відкриває широкі можливості для кожної із бібліотек.